THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאָס אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

אמעריקאַנער "פּרינציפּיעלישקייט"

אומזיסט זאָגט מען אויף אמעריקע, אז דער דאָלאַר איז איר הויפּט־פּרינציפּ. אַמ ערשט האָט זי אַרויסגעוויזן, אז זי האָט אויך אנדערע מענשלאַכע פּרינציפּן, וועלכע זי שטעלט העכער פון געלט . . .

אמעריקע, כאָטש זי אנערקענט נים די סאָוועטישע רעגירונג, — אויך צוליב א פּרינציפּ, ווייל יענע וויל נים אנערקענען די צארישע חובות, — האַנדלט זי אָבער אונטער מיט איר, און מאַכט אוים גאָר נים שלעכט פונ׳ם האַנדל: זי פארקויפט צו רוסלאַנד עטלאַכע מאָל מער אין פאבריצירטע פּראָדוקטן, ווי דאָס וואָס זי קויפט ביי איר אין רויע פּראָדוקטן. דערצו קויפט זי די רויע פּראָדוקטן ביי סאָוועט רוסלאַנד אויף שפּאָט־ביליקע פּרייזן, און פאַרקויפט צוריק מאַשינען און אנדערע פּראָדוקטן פון וועלכע ס׳איז דאָ אן איבערפלוס אין די שטאַטן אויף גאַנץ פעסטע, אמעריקאַנער פּרייזן.

פאַר קיין "דאַמפּינג" מצד רוסלאַנד האָט די אמעריקאַנער רעגירונג נים וואָס מורא צו האָבן: זי איז גוט באַשיצט מיט טאַריפן קעגן אלע פּראָדוקטן פון וועלכע ס׳איז דאָ גענוג אין אמעריקע גופא. ווייץ, למשל, קאָן די סאָוועט רעגירונג נים אריינפירן אין די שטאַטן, ווייל זי וואָלט געדאַרפט צאָלן א טאַריף פון 45 סענט א בושל, וואָס וואָלט פאַר איר נים איבערגעלאָזט גענוג צו באַצאָלן די טראַנספּאָרטאַציע הוצאות. אויב זי קריגט געהילץ און האָלץ־פּאַפּיר פון סאָוועט רוסלאַנד, זיינען דאָס ארטיקלען וואָס זי אימפּאָרטירט אלצאיינס אין גרויסע קוואַנטיטעטן פון אויסלאַנד (הויפּטזאַכלאַך פון קאַנאַדע).

נים געקוקט אָבער אויף דעם וואָס אמעריקע פּראָפּיטירט זייער פיל פונ׳ם האַנדל מיט סאָוועט רוסלאַנד, האָט זי איצט פאַרבאָטן דעם אימפּאָרט פון סאָוועטישע געהילץ און האָלץ־פּאַפּיר, ביז די סאָוועט רעגירונג וועט דערווייזן, אז די דאָזיקע פּראָדוקטן ווערן נים אויסגעאַרבעט פון פאַרשיקטע דורך צוואַנג ארבעט, אויפ׳ן סמך פון א געזעץ וואָס פאַרבאָט דעם אימפּאָרט פון ארטיקלען אויסגעאַרבעט פון ארעסטאַנטן.

די ציימונגען זיינען לעצטנס פול מיט די באַריכטן וועגן די שוידערלאַכע צושטאַנדן אין די סאָוועטישע וואַלד־לאַגערן, וואו הונדערטער טויזנטער פאַרשיקטע ווערן געצוואונגען צו ארבעטן אונטער אומענשלאַכע באַדינגונגען. די פראַגע פון די סאָוועטישע געהילץ אימפּאָרטן ווערט איצט אויך אויפגעהויבן אין ענגלאַנד, און זי פאַרשאַפט דער רעגירונג א סך אומאַנגענעמלאַכקייטן, — די ארבעטער רעגירונג וועלכע האָט איינגעשטעלט פּאָליטישע און האַנדלס באַציאונגען מיט סאָוועט רוסלאַנד האָט נים קיין חשק צו שעדיקן די דאָזיקע באַציאונגען, וואָס א פאַרבאָט אויף דעם אימפּאָרט פון סאָוועטישן געהילץ וואָלט פאַראורזאַכט.

אגב באַזירן זיך די ידיעות וועגן די שקלאַפעריי באַדינגונגען אין די סאָוועטישע געהילץ לאַגערן אממייסטן אויפ׳ן עדות זאָגן פון אנטלאָפענע, — נים קיין באַזונדערס ראַיעלע עדות. די בריטישע רעגירונג האָט אנומלט ארויסגעגעבן א "בלויען פּאַפּיר" וואָס דערוויזט דורך סאָוועטישע דאָקומענטן, אז די סאָוועט רעגירונג באַנוצט זיך טאַקע מיט צוואַנג ארבעט פון פאַרשיקטע פאַר האָלץ ארבעטן, אָבער ס׳איז יעדנפאַלס נים דערוויזן געוואָרן, אז די צוואַנג ארבעט ווערט באַנוצט פאַר דעם געהילץ וואָס ווערט עקספּאָרטירט קיין אויסלאַנד.

ס׳איז דערפאַר אביסל קשה, וואָס די אמעריקאַנער רעגירונג איז געוואָרן מיטאַמאָל אזוי שטריינג פּרינציפּיעל, — די זעלבע רעגירונג, וואָס דולדעט ביי זיך פאַקטישע שקלאַפן ארבעט אין די פּלאַנטאַציעס פון די דרום שטאַטן, און נים קיין סך בעסערע באַדינגונגען אין די קוילן מינען און אין א צאָל אנדערע אינדוסטריעס.

עס קאָן זייער זיין, אז דאָס איז א זשעסט מצד דער אמעריקאַנער רעגירונג, אן אָנדייטונג צו אנדערע, וואָס זיי זאָלן טאָן, נאָכפאָלגנדיק איר ביישפּיל.

די אייראָפּייאישע און אמעריקאַנישע לענדער הויבן זיך אָן שרעקן פאַר די סאָוועטישע עקספּאָרטן. יעדעס לאַנד פאַר זיך האָט אָבער נים קיין חשק אָפּצושטעלן די אימפּאָרטן פון סאָוועטישע סחורות, ווייל דאָס זיינען סחורות וואָס זיי דאַרפן אלצאיינס אימפּאָרטירן, און זיי באַצאָלן מיט סחורות וואָס זיי דאַרפן עקספּאָרטירן. אויב ענגלאַנד אימפּאָרטירט סאָוועטישע געהילץ און ווייץ, ליידן דערפון שוועדן, קאַנאַדע, אמעריקע און אנדערע, אָבער ענגלאַנד גופא געווינט דערפון.

אמעריקע וויל וואַרשיינלאַך ווייזן דעם וועג, ווי מען דאַרף זיין "נים עגאָאיסטיש". פאַר איר לוינט זיך אָפּשטעלן דעם אימפּאָרט פון סאָוועטישע געהילץ, ווען ענגלאַנד, למשל, זאָל נאָכטאָן איר ביישפּיל און אָפּשטעלן דעם אימפּאָרט פון סאָוועטישע ווייץ.

אגב זיינען דאָ אויך אין קאַנאַדע פּאָליטיקער, וואָס ווילן, אפשר מיט דעם זעלבן ציל אין אויג, אָפּשטעלן די סאָוועטישע אימפּאָרטן קיין קאַנאַדע, — כאָטש קאַנאַדע פאַרקויפט סאָוועט רוסלאַנד פאַר ניין דאָלאַר סחורה קעגן יעדן דאָלאַר וואָס זי קויפט ביי איר. אזוי האָט עקס פּרעמיער ארטור מיהען די טעג אין א רעדע אין טאָראָנטאָ געסטראַשעט מיט די סאָוועטישע עקספּאָרטן און האָט געפאָדערט אז קאַנאַדע זאָל זיך ארומצאַמען מיט א וואַנט קעגן זיי.

קאָנטראָל פון פוס גייער פאַרקער

עס זיינען ביי אונז אין שטאָט דערווייל ניטאָ קיין געזעצן, וואָס זאָלן באַשריינקען די רעכט פונ׳ם פוסגייער אין די גאַסן. אומעטום און צו יעדער צייט האָט דער פוסגייער דעם ערשטן פאָרצוג אויף דער גאַס. ער קאָן איבערקרייצן די גאַס אומעטום און צו יעדער צייט, נים אכטנדיק קיין פאַרקער סיגנאַלן, און, אויב ער וויל, קאָן ער זיך גאָר אוועקלאָזן שפּאַצירן אין סאַמע מיטן גאַס, אין דער סאַמע געדיכטעניש פון פאַרקער, אויב נאָר ער האָט חשק צו שטעלן זיין לעבן אין קאָן.

די דאָזיקע "פרייהייט פון גאַס" פאַר דעם פוסגייער באַזירט זיך אויף אלטע ענגלישע געזעצן, וועלכע זיינען געשאַפן געוואָרן נאָך לאַנג איידער מען האָט אפילו גע׳חלמ׳ט וועגן אווטאָמאָבילן און איידער מען האָט געהאַט אפילו דעם מינדסטן באַגריף וועגן אזא גאַסן פאַרקער, ווי מיר האָבן איצט אין אונזערע מאָדערנע שטעט.

איצט איז די לאַגע גאָר אן אנדערע. די גאַסן פון מאָדערנע שטעט זיינען טוים פאַסטקעס פאַר אומפאַרזיכטיקע פוסגייער. ווי שטריינג דער פאַרקער זאָל נים קאָנטראָלירט ווערן און ווי פאַרזיכטיק דער מאָטאָריסט זאָל נים זיין, קאָנען אומגליקן פאַרט נים אלעמאָל אויסגעמידן ווערן.

פאַר׳ן שוץ פונ׳ם פוסגייער אליין זיינען דערפאַר נויטיק געוויסע געזעצן, וואָס זאָלן אין א געוויסער מאָס קאָנטראָלירן די פרייהייט פון זיינע באַוועגונגען אין די גאַסן, — און אונזער וויניפּעגער סיטי קאָונסיל פּלאַנעוועט איצט דורכצופירן אזעלכע רעגולאַציעס. אויב די באַפעלקערונג אליין לערנט זיך נים אוים אנצונעמען די געהעריקע פאַרזיכטיקייט מיטלען.

ווען אזעלכע רעגולאַציעס ווערן אָבער דורכגעפירט, טאָרן זיי נים אויסגעטייטשט ווערן אזוי, אז זיי זאָלן באַפרייען דעם מאָטאָריסט פון א טייל פון זיינע אחריות. און ער דאַרף געהאַלטן ווערן, ווי ביז איצט, פאַראַנטוואָרטלאַך פאַר זיין אומפאַרזיכטיקייט אפילו דאָרטן, וואו ער האָט דאָס רעכט נים צו דערוואַרטן קיין פוסגייער. דאָס איז נויטיק פאַר׳ן שוץ פון די פוסגייער וואָס וועלן פאַרנאַכלעסיקן די פאַרגעשריבענע פאַר זיי פאַרקער רעגולאַציעס, באַזונדערס פאַר׳ן שוץ פון קליינע קינדער און עלטערע מענשן.

בלויז פולע אחריות אויף ביידע צדדים, אויף דעם מאָטאָריסט און אויפ׳ן פוסגייער, קאָן אמבעסטן העלפן צו פאַרקלענערן די צאָל קרבנות פונ׳ם גאַסן פאַרקער.

צי גייט ארגענטינע און בראַזיל אויף שטענדיק פאַרלוירן פאַר אידישע־אימיגראַציע?

א בריוו פון בוענאָס איירעס
פון א. ל. שוסהיים

יאָרגאַנג	עקספּאָרט אין מי׳ ליאָנען דאָלאַר (מאָנאַטלאַכער דורכשניט)	פאַרגרעסערונג אין פאַרגלייך מיט פריערדיקן יאָר
1925	402	
1925	393	2,2%
1927	397	1,0%
1928	428	7,8%
1929	437	2,1%
1930	שטאַרק געפאַלן אין פאַרגלייך לעצטן יאָר.	

("איטא")

דער אלוועלטלאַכער עקאָנאָמישער קריזיס און זיינע סבות

פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט
ב. ירושלמי

א וויכטיקע פראַגע!
"די אידישע עקאָנאָמיק אין אייראָפּע און אמעריקע"
איז די טעמע פון א לעקציע
פון
מ. בראָון
פּרעזידענט פון א. נ. א. פאַרבאַנד
פרייטאָג פעב. 13טן
8.45 אָוונט
— אין —
פּרץ זאַל
איינטריט 25 סענט
קומט אלע!